

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Από το κεφάλαιο της καταγωγής και προέλευσης της Θεοδώρας συμπεραίνουμε ότι, ενώ, C. Diehl, K. Θεοχάρους και G. Rachet συμφωνούν με τον Προκόπιο και της αποδίδουν «ανατολίτικες» καταβολές με πατρίδα της την Κύπρο και τόπο μετοικεσίας της την Αντιόχεια της Συρίας, τουναντίον, ο P. Cezaretti εικάζει πως η μετέπειτα αυτοκράτειρα υπήρξε «γέννημα-θρέμμα» της Κωνσταντινούπολης.
- Αναφορικά με την παιδική ηλικία της Θεοδώρας και παρά την απαξιωτική καταγραφή του σύγχρονου της Προκοπίου, οι μεταγενέστεροί της ιστορικοί και μυθιστοριογράφοι, C. Diehl, K. Θεοχάρους, P. Cezaretti και G. Rachet ευθυγραμμίζονται σε μια θετική, θα λέγαμε, περιγραφή της κόρης του Ακακίου, κατά τη διάρκεια της παιδικής και πρώιμης εφηβικής της ηλικίας. Μάλιστα, οι παραπάνω συγγραφείς δεν διστάζουν να σχολιάσουν και να αποδώσουν ευθύνες, τόσο στη μητέρα της Θεοδώρας, όσο και σε άλλους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες που συνετέλεσαν στη μεταλεγόμενη ως ανήθικη και πολλές φορές κατακρινόμενη παιδική ζωή της μετέπειτα αυτοκράτειρας.
- Σχετικά με την *Ικεσία των τεσσάρων γυναικών στο «Κυνηγέσιον»*, ενώ ο Προκόπιος θεωρεί τη συγκεκριμένη πράξη ως επίδειξη ανηθικότητας, οι C. Diehl, K. Θεοχάρους, και P. Cezaretti, «εν πολλοίς» συμφωνούν και εκφράζουν, από κοινού, την κατανόηση και συμπάθειά τους για τις σκληρές και αντίξοες συνθήκες με τις οποίες μεγάλωσε η κόρη του Ακακίου. Μάλιστα, αναφορικά με το τόλμημα της «παράκλησης» των τεσσάρων γυναικών ενώπιον του καίσαρα και του λαού, θα υποθέταμε πως οι παραπάνω αναφερόμενοι τρεις συγγραφείς επιβραβεύουν το θάρρος της μητέρας και εικάζουν πως από αυτή προέρχεται η οξύνοια και παρρησία της μέλλουσας μονάρχισσας. Όσο για τα βιώματα που προκλήθηκαν στη Θεοδώρα από τα δυσμενή συμβάντα εκείνης της ημέρας της «γονυκλισίας», θεωρούμε ότι για τον C. Diehl, τον K. Θεοχάρους αλλά και τον P. Cezaretti ιδιαίτερα, αυτά υπήρξαν έντονα, δυσάρεστα και καταλυτικά για τον εσωτερικό κόσμο της

τότε μικρής, δευτερότοκης κόρης του Ακακίου. Επιπρόσθετα, σχετικά με τον G. Rachet, ο ίδιος, αν και απέχει από κάθε περιγραφή της «ικεσίας», εν τούτοις, κάπου στο κείμενό του, δεν παραλείπει να αναφερθεί στο βιοματικό μίσος της Θεοδώρας για τους Πρασίνους.

- Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο της *εκ του Πορνείου*, του αναφερόμενου δηλαδή στην εκπόρνευση και έντονη ερωτική ζωή της Θεοδώρας, παρατηρούμε πως είναι φανερή και αρκετές φορές έκδηλη η τάση των τεσσάρων σύγχρονων συγγραφέων αυτής της μελέτης να συμφωνούν με τη γνώμη, αλλά και με κάποια από τα αφηγηματικά αποσπάσματα του Προκοπίου για την «πάλαι ποτέ» εταίρα και μετέπειτα βυζαντινή αυγούστα. Έτσι, C. Diehl, K. Θεοχάρους, P. Cezaretti και G. Rachet, στην εξιστόρησή τους σχετικά με την ανίερη συμπεριφορά και κάποιες από τις «μιαρές» πράξεις της πρώην μιμάδας και γυναίκας ελευθερίων ηθών, ταυτίζονται, ίσως και πέρα από το αναμενόμενο, με το κείμενο του Καισαρέα χρονικογράφου. Παρά ταύτα, όμως, είναι ταυτόχρονα εμφανές ότι από το εξιστορηματικό ύφος των παραπάνω ιστορικών και μυθιστοριογράφων, απουσιάζει παντελώς, θα λέγαμε, κάθε ίχνος του «μνημειώδους» ψόγου και της ειρωνείας του Προκοπίου προς τη σύγχρονή του Θεοδώρα.
- Όσον αφορά τον απόπλου και τη μετάβαση της Θεοδώρας στην *Αλεξάνδρεια*, εντοπίζουμε μια ικανοποιητική ταύτιση των κειμένων του Προκοπίου, του C. Diehl, του K. Θεοχάρους και του P. Cezaretti, σχετικά με την αφορμή του ταξιδιού της Θεοδώρας στην Αιγυπτιακή πρωτεύουσα, αλλά και με την εκεί μεγάλη της περιπέτεια και τον θρησκευτικό της προσηλυτισμό. Όσο για τα κείμενα του G. Rachet και του Γ. Ρούσσου, αξιοσημείωτο παραμένει το γεγονός ότι, ενώ οι δύο μυθιστοριογράφοι διαφοροποιούνται από τους παραπάνω συγγραφείς, ως προς την περιγραφή γεγονότων και καταστάσεων που η Θεοδώρα βίωσε στην Αίγυπτο, εν τούτοις, συμφωνούν με τη θαυμαστή επίτευξη της θεολογικής της κατάρτισης και του θρησκευτικού της προσηλυτισμού.

- Στο ιδιαίτερα μακροσκελές κεφάλαιο, *Θεοδώρα και Ιουστινιανός*, ο Προκόπιος αποφαινεται ότι η ευνοούμενη της τύχης, Θεοδώρα, γνώρισε τον διάδοχο του θρόνου Ιουστινιανό και έπειτα από κάποιο, σχετικά σύντομο, χρονικό διάστημα τον παντρεύτηκε και ανήλθε στον θρόνο του Βυζαντίου. Τη γνώμη του Καισαρέα Ιστορικού, σε γενικές γραμμές ακολουθούν και οι σύγχρονοι συγγραφείς της συγκεκριμένης μελέτης πλην του G. Rachet, ο οποίος ισχυρίζεται ότι η Θεοδώρα γνώριζε τον Ιουστινιανό, από την «εκ του πορνείου»πρίοδο της ζωής της, όντας εταίρα και αρκετά πριν φύγει για την Αλεξάνδρεια.
- Στο κεφάλαιο της *διακυβέρνησης της Θεοδώρας*, ο Προκόπιος της αποδίδει μια διακυβέρνηση με σκληρότητα, ανοσιουργήματα, προσωπικό συμφέρον και μνησικακίες. Αντίθετα, οι υπόλοιποι σύγχρονοι συγγραφείς, πλην του G. Rachet, συμφωνούν ως προς την αυταρχική και αλλαζονική πολιτική της αυτοκράτειρας, αλλά ταυτόχρονα της αποδίδουν ένα πλούσιο και θετικό κυβερνητικό έργο.
- Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο σχετικά με την *αρετή της Θεοδώρας*, Προκόπιος, C. Diehl, P. Cezaretti, K. Θεοχάρους, και Γ. Ρούσσος, επιβραβεύουν τη σεπτή και έντιμη στάση της αυτοκράτειρας, καθ' όλη τη διάρκεια του βίου της στο πλευρό του Ιουστινιανού. Όσο για τον φεμινισμό της Θεοδώρας, έναν δηλαδή όρο που δεν χρησιμοποιούνταν στην εποχή της αλλά είναι δυνατόν να ταυτιστεί με το ενδιαφέρον της για τη γυναίκα-υπήκόό της, ο Προκόπιος της αποδίδει μια φιλογυνία και όχι ευπλαχνία προς κάθε κατατρεγμένη ομόφυλή της. Επιπρόσθετα, αναφορικά με τις απόψεις των υπολοίπων σύγχρονων συγγραφέων της μελέτης, ενώ, C. Diehl, P. Cezaretti και Γ. Ρούσσος αναφέρονται με λεπτομέρειες στα φεμινιστικά «δρώμενα» της Θεοδώρας, ο G. Rachet απέχει τελείως και ο Θεοχάρους συμμετέχει στο θέμα γενικά και «εν συντομία»
- Όσον αφορά την εξιστόρηση του «βίου και πολιτείας» του *Καππαδόκη*, αποκομίζουμε «κοινές», σχεδόν, πληροφορίες τόσο από τη βασική μας πηγή, τον Προκόπιο, όσο και από τους λοιπούς σύγχρονους συγγραφείς της μελέτης

μας, πλην του G. Rachet. Τελικά, εμβαθύνοντας στον χαρακτήρα, αλλά και στις ανήθικες θα λέγαμε ιδιαιτερότητες του στενού συνεργάτη του Ιουστινιανού, κάποια στιγμή συμπεραίνουμε ότι, από την ώρα του χρησμού του «λαμπρού» του πεπρωμένου, ο υποχθόνιος οικονομολόγος έχασε την ύπουλη εγκράτεια και λογική του. Συνεπώς, δρώντας εκ του παραλόγου, περιέπεσε σε λάθη και κατεστράφηκε.

- Παρατηρούμε ότι αναφορικά με τη σχέση *Θεοδώρας-Βελισαρίου*, ενώ η άποψη των σύγχρονων συγγραφέων της μελέτης μας είναι συγκριτικά, σχεδόν, ομόσημη με αυτήν του Προκοπίου, τουναντίον στο κείμενο του Γ. Ρούσσου, παρά την ταυτόσημη με τους άλλους άποψή του περί της εντιμότητας όσο και των πολεμικών αρετών του στρατηγού, ταυτόχρονα συναντάται ένας, ακραία, αντίθετος χαρακτηρισμός για τη σύζυγό του. Έτσι, στο ιστορικό μυθιστόρημα του συγκεκριμένου Έλληνα συγγραφέα και, ίσως, για ιστοριογραφική σκοπιμότητα, η έως τώρα άπιστη, μηχανορράφα και αναισχυνη σύζυγος του «μεγάλου ἄβυζαντινού στρατηλάτη παρουσιάζεται ως η ανώτερη γυναίκα, η πιστή σύντροφος και φίλη, που τελικά θυσιάζεται για τη σωτηρία όσων σέβεται και αγαπά
- Στο κεφάλαιο της *Ευσέβειας και Ευλάβειας της Θεοδώρας*, παρατηρήσαμε ότι εκτός του Προκοπίου ο οποίος, μεταξύ των μύδρων που εξαπέλυσε για την ανηθικότητα της Θεοδώρας, δεν είχε περιθώρια να αναφερθεί έστω και σε, τυχόν, ίχνη της ευσέβειας και ευλάβειάς της, οι υπόλοιποι σύγχρονοι ιστορικοί και συγγραφείς της μελέτης μας εκθείασαν, «τα μέγιστα», την ευλαβικότητα και δέος της αυτοκράτειρας προς τον Θεό. Μάλιστα, μέσα από τα γεγονότα και πράξεις της, οι C. Diehl, K. Θεοχάρους, P. Cezaretti, G. Rachet και Γ. Ρούσσος, προσπάθησαν να περιγράψουν όλα τα στάδια από τα οποία εκείνη πέρασε προκειμένου να εδραιώσει, τελικά, την γνωστή και, κατά πολλούς, «θρυλική» πίστη και αγάπη της προς την Αγία Τριάδα.
- Ως προς το κεφάλαιο της *Πολιτικής και Θεολογίας*, σύμφωνα με τον χρονικογράφο Προκόπιο, η Θεοδώρα ποτέ δεν παρουσίασε κάποια ιδιαίτερη έφεση προς καμμία θρησκεία και ιδιαίτερα τον Χριστιανισμό. Όμως, έπειτα

από τις σχεδόν ταυτόσημες γραπτές μαρτυρίες των υπολοίπων συγγραφέων της διακειμενικής αυτής μελέτης, τείνουμε στο συμπέρασμα ότι η κόρη του Ακακίου, από καταβολών της ακόμη, υπήρξε, έστω και τυπικά ταγμένη στον Θεό. Γεγονός, που καταδεικνύεται και από το όνομά της, Θεοδώρα, την «από Θεού» δηλαδή δεδομένη.

- Σχετικά με τον θάνατο της Θεοδώρας, ενώ ο σύγχρονός της Προκόπιος αναφέρεται στο θέμα επιγραμματικά, αντίθετα, οι υπόλοιποι συγγραφείς της μελέτης, όχι μόνο εμβαθύνουν στο κεφάλαιο, αλλά συγχρόνως εξηγούν τα αίτια και την εξέλιξη του πιθανού καρκίνου ή της κάποιας άλλης, άγνωστης ασθένειας που ταλάνισε την αυτοκράτειρα και την οδήγησε στην αιώνια αναπαυσή της. Επίσης, από τους ίδιους ιστορικούς και μυθιστοριογράφους, περιγράφεται η μεγαλοπρεπής κηδεία της μονάρχισσας, καθώς και ο θλιμμένος απόηχος όσο και αντίκτυπος του «χαμού» της στον προσφιλή της βυζαντινό λαό.
- Στο κεφάλαιο του *Θρύλου της Θεοδώρας*, ενώ ο Προκόπιος δεν συμφωνεί με τον θρύλο που θέλει τη Θεοδώρα μεγάλη αυτοκράτειρα, οι άλλοι σύγχρονοι συγγραφείς, αν και λακωνικοί, εκθειάζουν την προσωπικότητα και το έργο της και την θεωρούν ως μια σπουδαία βυζαντινή μορφή.
-
- Εν κατακλείδι, θεωρούμε ότι η εξέταση όλων των δεδομένων της ιστορικής *Στάσης του Νίκα*, μας δίνει τη δυνατότητα, όχι μόνο να αναφερθούμε στις απόψεις των πέντε σύγχρονων συγγραφέων της συγκεκριμένης μελέτης και να τις συγκρίνουμε μεταξύ τους, αλλά ταυτόχρονα να κατανοήσουμε, σε μεγαλύτερο ίσως βαθμό, το σθένος και τη σταθερότητα του χαρακτήρα της Θεοδώρας. Κατά τον τρόπο αυτό, υποθέτουμε πως δίκαια ο Προκόπιος, που παραμερίζοντας την οποιαδήποτε εμπάθειά του για τη σύγχρονη και επί κάποια έτη συμπολίτισσά του Θεοδώρα, φανέρωσε, πιθανόν για πρώτη φορά, τον «ανυπόκριτο», εξιστορηματικό θαυμασμό του για εκείνη. Μάλιστα, πρέπει να τονισθεί ότι ο ιστορικός, σπάνια στα έργα του αναφέρεται τόσο

εκτενώς στην αυτοκράτειρα. Όσον αφορά τους υπόλοιπους σύγχρονους συγγραφείς, εκτός του G. Rachet που τελειώνει το μυθιστόρημά του στους γάμους του ζεύγους Θεοδώρας-Ιουστινιανού, όλοι αυτοί διαφοροποιήθηκαν, κάπως σχετικά με τα αίτια και τις αφορμές της εξέγερσης και μάλιστα αντιπαρέβαλαν τις διαφορές τους ως προς τις περιγραφές των διαφόρων δεδομένων. Όμως, ως το πλέον αξιοσημείωτο θεωρείται η ταύτιση όλων σχεδόν, με την εξέχουσα υπόσταση της Θεοδώρας και με όλα τα συναφή ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πολυσύνθετης προσωπικότητάς της. Γι αυτό και οι παραπάνω συγγραφείς, στα κείμενά τους, τοποθέτησαν την αυτοκράτειρα στο ανώτατο, ίσως, βάθρο, που μόνο μια «Οσία» και «Σώτεια» μπορεί να τοποθετηθεί, σηματοδοτώντας, έτσι, το ρητό: *«η εξουσία είναι ένα υπέροχο σάβανο»*.

